

Vichy

written by Alfons Duran Pich | 21 d'agost de 2024

La primera vegada que vaig sentir parlar de “vichy” vaig veure que els grans prenién una aigua amb bombolles, que vaig entendre era la versió adulta de l’enganxosa gasosa infantil. No vaig avançar gaire en aquesta comprensió, ja que quan la vaig provar tampoc no va ser del meu gust. Després vaig saber que el pare d’aquella beguda era una empresa anomenada Vichy Catalán, que el doctor en medicina Modest Furest havia desenvolupat a finals del XIX, després de l’adquisició i explotació d’una deu a Caldes de Malavella. Molts anys més tard vaig passar a la tònica (en un procés de socialització accelerada), per acabar al gintònic, amb una predilecció especial per la Beefeater o l’apreciable Giró.

Aleshores (segona adolescència) ja havia rebut nous inputs sobre el significat del “govern de Vichy”, ja que en l’asfixiant entorn franquista dels seixanta, a casa meva, família i amics no compartien el catecisme del Règim i estaven informats del que passava i havia passat al món a la primera meitat de segle.

Cridava l’atenció allò de Vichy, perquè no entenia com aquella petita població del centre de França, a la regió d’Alvèrnia-Roine-Alps, amb tot just vint-i-cinc mil habitants, havia tingut aquest protagonisme. Dues guerres mundials i una guerra civil havien destrossat les il·lusions de moltes generacions, mentre que els supervivents del marasme intentaven amagar als més joves l’abast d’aquests esdeveniments.

Per proximitat teníem més a prop el que va passar a Europa, en particular l’ocupació nazi (en termes militars i ideològics) i la profunditat de la seva empremta, fins i tot després de ser humiliats per l’exèrcit roig i arraconats perquè l’exèrcit nord-americà rematés l’operació.

Va ser llavors que ens vam assabentar que quan l'exèrcit alemany va envair França i va fer de París una ciutat més del seu imperi, al govern francès se li van plantejar dues opcions: resistir o rendir-se. Es va imposar la segona i el president de la República (Albert Lebrum) va posar en mans del mariscal Pétain el govern de la nació (maig 1940). Pétain era un militar amb una certa i confusa aurèola després de la derrota d'Alemanya a la Primera Guerra Mundial. Pétain, amb el suport de Pierre Laval (un fosc polític d'inicial militància socialista, amb molta experiència en tasques de govern, pragmàtic, antisemita, amic de Mussolini i molt proper als nazis), va trigar poc a signar un armistici. I com que París era feu alemany, el govern titella es va assentar a Vichy per no molestar. Amb un decadent ancià de 84 anys al capdavant i un govern declaradament feixista el lema del qual era "Treball, Família i Pàtria", França va renegar de les seves idees republicanes. El nou govern de caire totalitari, a les ordres del partit nazi, es va ajustar a les directrius rebudes. Els jueus van ser agrupats i enviats als camps d'extermini, els polítics estrangers refugiats (molts espanyols) van ser traslladats forçosament a Alemanya com a mà d'obra barata, els sospitosos de no adherir-se al projecte de "regeneració de la raça francesa" van ser apartats de la cosa pública i declarats morts civilment. Aquest grau extrem de col·laboracionisme, que va comptar amb el suport més o menys passiu de gran part de la població francesa, s'ha transformat en el temps en un model polític de comportament per part de les elits d'un país ocupat.

Serà per això que alguns analistes (molt pocs) s'han referit al nou govern de la Generalitat de Catalunya que presideix el senyor Illa com "el govern de Vichy". És cert que aquí no hi ha rastres de sang (o almenys no es coneixen) però sí que hi ha la voluntat de declarar la "mort civil" dels que no acatin les directrius emanades indirectament pel govern de l'Estat ocupant. Hi ha certes analogies que podem anar desgranant, encara que jo personalment crec que les diferències respecte a

etapes anteriors no seran gaire significatives.

No cal anar al 1714 (com alguns historiadors han fet encertadament) per constatar que des del començament del segle XVIII la nació catalana ha estat una nació ocupada. Ocupada militarment i ideològicament. Etapes més suaus, etapes més dures, etapes zombi. Més a la dreta, més a l'esquerra, més al centre. Però sempre ocupats. Ens han entretingut perquè ens distraquem i fem coses (Prat de la Riba, Macià, Companys, Pujol) però sota l'atenta mirada del propietari de la finca. Per això han comptat amb els col·laboracionistes, aquests "sospitosos habituals" que actualment presumeixen de ser ciutadans del món i vibren amb les aventures de "la roja". És veritat que ara la feina bruta no l'haurà de fer ni la guàrdia civil ni la policia nacional, que per això hi ha els mossos d'esquadra, un col·lectiu de procedència més que dubtosa que ja ha demostrat la seva capacitat per atemorir qualsevol discrepant. De fet, ho han practicat sobradament, amb les forces especialitzades a reprimir els manifestants independentistes, unes forces que cada vegada s'assemblen més a les "milícies" que el govern de Vichy va crear per combatre les unitats de la Resistència francesa, milícies que competien amb la Gestapo en pràctiques cruels.

El nou govern (vinculat a l'Estat més estretament que els anteriors) continuarà castellanitzant tant com pugui, greixarà les seves corretges mediàtiques públiques i privades (com ja feia el darrer govern d'ERC des de la Generalitat i els colauistes des del govern municipal de Barcelona i l'àrea metropolitana). Comptarà amb els seus *think tanks* provincians i els seus lobbies tradicionals (Foment del Treball, Cercle d'Economia, Cercle Equestre, etc.). Res de nou sota el sol. Això sí, guanyarem en transparència. S'han acabat els jocs de paraules i la realitat ha posat cadascú al seu lloc. Esquerra Republicana, per exemple, s'ha donat de baixa de l'independentisme. Bon vent i barca nova.

Però per comprendre millor la trama cal tornar al Vichy

històric, a l'original. El 1941 l'exèrcit alemany controlava directament el nord i centre de França, comptava amb el seu aliat al flanc sud (el govern feixista de Franco a Espanya), cosa que deixava un espai intermedi poc atractiu estratègicament. Això va conduir al projecte d'un govern titella que reportava directament a les autoritats alemanyes a París.

I quan tot l'entramat nazi va caure per terra i els aliats, com a exèrcit d'ocupació, es van repartir Alemanya, van començar a sorgir alguns problemes de fons amb què no comptaven. I el principal problema era el sistema judicial alemany, la seva infraestructura i sobretot la seva superestructura ideològica. La idea inicial dels vencedors era "desmilitaritzar, desnazificar, descentralitzar i democratitzar". Van tenir un èxit relatiu amb el primer, però van fracassar amb la resta, encara que aparentment no es notés.

I això va ser així per tres raons principals. La primera perquè la llei alemanya operava sota el sistema de les lleis civils, mentre que als països anglosaxons s'aplicaven les lleis comunes. Les lleis civils posen l'accent a la codificació, a la creació d'un cos de doctrina, prenent com a base inicial el sistema de lleis de l'imperi Romà, amb acusada influència posterior del codi napoleònic. El que explica és allò que diu la llei, per rígida que sigui. Aquesta interpretació del dret (que no s'ha de confondre amb la justícia) resultava molt ajustada a la cultura alemanya (que posa èmfasi en l'ordre com a valor suprem). Els nazis es van sentir molt còmodes i van propiciar noves lleis sota la direcció inicial del polític i jurista Hans Frank (criminal nazi sentenciat a mort als judicis de Nuremberg). Per ells "la llei està al servei del poble alemany i la il·legalitat està en tot allò que el pugui afectar". Després associaven el poble alemany a una "comunitat racial" que cal preservar, perseguint "a tots els elements perillosos, com els jueus, els

comunistes, els socialdemòcrates i altres criminals”, als quals “cal aturar i empresonar sense dret a defensa i/o judici”. “El que compta no és l’individu sinó el poble”. Tot l’aparell legal del nazisme (a tots els àmbits) estava inspirat en aquests principis. S’entrava en el detall més petit. Els aliats (sobretot els nord-americans, que lideraven la iniciativa) es van sentir incapaços de desmuntar tot això de manera ràpida. S’havia de fer gradualment. Primer fracàs.

La segona raó (molt vinculada a l’anterior) és que la infraestructura (jutges, fiscals i altres serveis jurídics) era nazi i havia exercit sota aquell règim. Es van depurar alguns casos molt cridaners, però es va haver d’assumir que perquè allò continués funcionant s’havia de comptar amb aquells ciutadans. I quan es va posar en marxa el primer govern alemany a la zona oest, el seu canceller (Konrad Adenauer) va reconèixer que no es podia educar i entrenar un nou contingent per cobrir tots els llocs necessaris i que era preferible acceptar els equips originals, equips que al marge de la seva ideologia eren competents professionalment. A la dècada del 50, més de la meitat dels funcionaris del ministeri de Justícia havien pertangut al partit nazi. Segon fracàs.

La tercera raó, de naturalesa política, és que per al govern nord-americà i els governs europeus dependents, l’enemic (1947) ja no era Alemanya sinó la Unió Soviètica. Tercer fracàs.

Tornem ara a l’analogia. El relat sobre el sistema judicial alemany és perfectament comparable al de l’Estat espanyol, ja que el sistema judicial del Règim franquista no va tenir cap alteració important durant el període posterior a la mort del dictador. Ni a la infraestructura (cosa que explica que un tribunal d’excepció –el TOP– canviés de nom –l’Audiència nacional– amb el mateix equip de jutges i fiscals, i que encara sigui viu amb la seva “excepcionalitat”), ni a la superestructura, cosa que es posa constantment en evidència per delictes de traïció, sedició, cop d’estat i un llarg

etcètera de despropòsits vinculats a una ideologia reaccionària d'arrels medievalistes.

I tot això sí que dona la raó a aquests escassos analistes polítics (que mantenen la seva llibertat i no són greixats per l'Estat i les seves sucursals autonòmiques), que descriuen el nou govern del senyor Illa com un govern "estil Vichy". Ja he dit anteriorment que en certa mesura tots els governs de la Generalitat des de l'arribada del president Tarradellas han patit aquest biaix. És comprensible, encara que no acceptable per a un independentista català que sàpiga per què ho és.

La nota festiva ha estat que el president Puigdemont ens ha vingut a veure i ha frustrat la festa de l'entronització del senyor Illa. Ha tingut el coratge de fer-ho, ens ha saludat i se n'ha anat. D'això en política se'n diu "desobediència civil". Que a les forces de la repressió (jutges, fiscals, polítics, policies, comunicadors i espècies similars) els hagi caigut malament la visita és irrellevant. El que sí que és greu i denunciable és que un president de la Generalitat elegit pel poble s'hagi d'amagar d'unes forces d'ordre genuïnament catalanes (amb uns comandaments orgànics i polítics humanament i professionalment impresentables), que haurien de ser fidels al seu país (que per a això van ser creades) i que en lloc de custodiar-ho i protegir-ho s'hagin dedicat a perseguir-ho per lliurar-ho a les autoritats oficials dels ocupants.

Tot i que, a parer meu, políticament el president Puigdemont ha complert més que sobradament el seu paper (amb els seus encerts i errors) i hauria de ser substituït per líders nascuts de noves generacions independentistes, el seu valor simbòlic romandrà en el temps com a mostra de coratge, respecte i responsabilitat envers el seu poble.

Sobre els altres no tinc més a dir: Maleïts bastards. Tornaré al meu exili interior.